

**ZARZĄDZENIE
REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA
w WARSZAWIE**

z dnia ..... 201.. r.

**w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000
Gołobórz PLH140028**

Na podstawie art. 28 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustanawia się plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Gołobórz PLH140028, zwanego dalej „obszarem Natura 2000”.

§ 2. Opis granic obszaru Natura 2000 określa załącznik nr 1 do zarządzenia.

§ 3. Mapę obszaru Natura 2000 określa załącznik nr 2 do zarządzenia.

§ 4. Identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000, określa załącznik nr 3 do zarządzenia.

§ 5. Cele działań ochronnych w obszarze Natura 2000 określa załącznik nr 4 do zarządzenia.

§ 6. 1. Działania ochronne w obszarze Natura 2000 ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, określa załącznik nr 5 do zarządzenia.

2. Mapę działań ochronnych w obszarze Natura 2000 określa załącznik nr 6 do zarządzenia.

§ 7. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego.

*Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Warszawie*

Aleksandra Atłowska

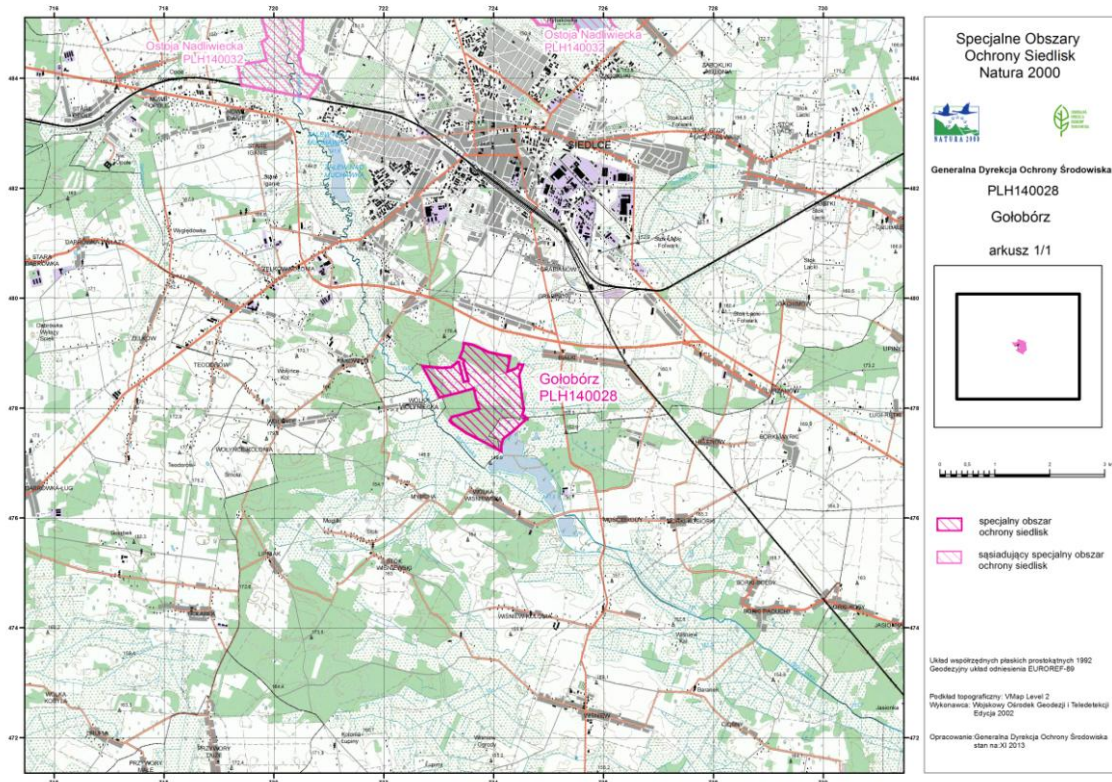
¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2013 r. poz. 628, 842 oraz z 2014 r. poz. 805, 850, 926, 1002, 1101 i 1863.

**Opis granic obszaru Natura 2000 - współrzędne punktów załamania granicy obszaru w układzie
PL - 1992**

Lp.	Wsp X	Wsp Y
1	478763,46	722701,46
2	478731,44	723038,91
3	478743,75	723226,11
4	478809,52	723308,50
5	478838,77	723329,40
6	478836,37	723360,52
7	478808,42	723368,19
8	478475,27	723452,72
9	478499,90	723538,93
10	478827,50	723442,86
11	478869,38	723462,57
12	478916,17	723378,82
13	479056,57	723435,47
14	479123,08	723447,79
15	479184,66	723452,72
16	479152,64	723607,89
17	479017,16	723905,94
18	478958,05	724171,96
19	478945,73	724295,11
20	478664,93	724243,39
21	478716,66	724393,64
22	478743,75	724435,51

23	478797,94	724450,29
24	478788,09	724534,04
25	478605,82	724460,14
26	478086,09	724526,65
27	477982,64	724551,28
28	477876,73	724514,33
29	477815,15	724610,40
30	477598,39	724366,54
31	477438,29	724167,03
32	477302,81	724132,55
33	477214,14	724135,01
34	477384,10	723817,26
35	477544,20	723504,44
36	477733,86	723228,57
37	477768,35	723194,09
38	477839,78	723235,96
39	477874,26	723381,28
40	477985,10	723740,90
41	478164,91	723676,86
42	478357,04	723634,99
43	478280,68	723364,04
44	478194,47	723014,28
45	478763,46	722701,46

Mapa obszaru Natura 2000

Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
1	2330 Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi	K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja).	X Brak zagrożeń i nacisków.	B02 Zagrożenie zostało zdefiniowane jako istniejące dla siedliska 91T0. Hodowla i eksploatacja drzewostanów wiąże się z szeregiem zabiegów takich jak trzebieże, zręby, sztuczne nasadzenia i zrywka drewna. W ich wyniku dochodzi do bezpośredniego niszczenia fitocenozy leśnych, co objawia się niewielkim udziałem drzewostanów dojrzewających i dojrzałych osiągających wiek powyżej 100 lat. Tym samym zachodzący w sposób naturalny proces powolnego dojrzewania fitocenozy leśnych zostaje cyklicznie powstrzymany przez człowieka na jednym z jego etapów. W przypadku borów (91T0) zręb zupełny stanowi wręcz przerwanie ciągłości ekosystemu leśnego i jego ponowne odradzanie. Wielokrotność tego procesu prowadzi do odtwarzania się boru za każdym razem gorszego z przyrodniczego punktu widzenia. Prace trzebieżowe w okresie wegetacyjnym prowadzą do niszczenia runa, zwłaszcza podczas zrywki drewna.
2	4030 Suche wrzosowiska (<i>Calluno-Genistion</i> , <i>Pohlio-Callunion</i> , <i>Calluno-Arctostaphylion</i>)	K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja).	X Brak zagrożeń i nacisków.	
3	5130 Zarośla jałowca pospolitego na murawach nawapiennych lub wrzosowiskach	X Brak zagrożeń i nacisków.	K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja).	K02.01 Zagrożenie zostało zdefiniowane jako istniejące dla siedlisk 2330, 4030 i 91I0 oraz jako potencjalne dla siedlisk 5130 i 91T0. W przypadku siedlisk 2330 i 4030 mamy do czynienia z ekspansją sosny i brzozy (odtwarzanie się klimaksowych zbiorowisk roślinnych, to jest borów sosnowych), zaś w przypadku siedliska 91I0 z regeneracją roślinności grądowej, głównie graba i leszczyny.
4	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	I01 Obce gatunki inwazyjne.	K04.03 Zawleczenie choroby (patogeny mikrobowe). K04.05 Szkody wyrządzone przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną).	I01 Zagrożenie istniejące, zdefiniowane jako istniejące dla siedliska 9170, stanowi występowanie pojedynczych osobników czeremchy amerykańskiej. W chwili obecnej nie stanowi ona istotnego zagrożenia, mimo to profilaktycznie należy podjąć działania zapobiegające jej ewentualnemu rozprzestrzenianiu się. Kolejnym zagrożeniem dla grądów jest

5	*91I0 Cieptolubne dąbrowy (<i>Quercetalia pubescenti-petraeae</i>)	K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja).	K04.03 Zawleczenie choroby (patogeny mikrobowe).	<p>potencjalne skolonizowanie siedliska przez obce gatunki z rodzaju <i>Impatiens</i> (w granicach obszaru stwierdzono występowanie niecierpka drobnokwiatowego). Podjęcie działań z zakresu ochrony czynnej nie jest konieczne, należy jednak siedlisko monitorować pod kątem pojawienia się realnego zagrożenia i reagować na bieżąco.</p> <p>K02.03 Zagrożenie zdefiniowano jako istniejące dla siedliska 91T0. Proces eutrofizacji może stosunkowo szybko doprowadzić do zaniku siedliska 91T0 i powstania na jego miejscu typowego boru świeżego. Przyczynami eutrofizacji może być między innymi wzrost ilości związków azotowych w glebie, związany z rozkładem materii organicznej.</p>
6	91T0 Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i>) i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	B02 Gospodarka leśna i plantacyjna; użytkowanie lasów i plantacji. K02.03 Eutrofizacja.	K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja).	<p>K04.03 Zagrożenie zdefiniowano jako potencjalne dla siedlisk 9170 i 91I0. W ostatnich dekadach dochodziło na terenie kraju do zamierania jesionu i wiązu. W wielu rejonach sygnalizowane jest zamieranie olszy i dębu. W obu przypadkach za ten proces nie odpowiada jeden zidentyfikowany czynnik, lecz zbiór różnych nakładających się w tym samym miejscu i czasie zjawisk powodujących osłabienie, a następnie obumieranie drzew. W praktyce nie ma środków i możliwości przeciwdziałających zjawiska masowego obumierania drzew jeśli już takie wystąpi.</p> <p>K04.05 Zagrożenie zdefiniowano jako potencjalne dla siedliska 9170. Przegęszczenie zwierzyny płowej może wpływać na zgrzyzanie młodych drzew hamując lub eliminując proces naturalnego odnowienia. W chwili obecnej, podjęcie działań ochronnych nie jest konieczne.</p>

Cele działań ochronnych w obszarze Natura 2000

Lp.	Przedmiot ochrony	Cele działań ochronnych
1	2330 Wydmy śródładowe z murawami napiaskowymi	Celem działań ochronnych jest zachowanie siedliska w obszarze oraz poprawa jego stanu zachowania z U2 (stan zły) na U1 (stan niezadawalający). Ponadto, celem działań ochronnych jest powstrzymanie procesu sukcesji, przywrócenie optymalnych warunków środowiskowych gatunkom typowym dla siedliska oraz stworzenie korzystniejszych warunków dla wystąpienia procesów eolicznych.
2	4030 Suche wrzosowiska (<i>Calluno-Geniston</i> , <i>Pohlio-Callunion</i> , <i>Calluno-Arctostaphylon</i>)	Celem działań ochronnych jest zachowanie siedliska w obszarze oraz poprawa jego stanu zachowania z U2 (stan zły) na U1 (stan niezadawalający). Ponadto, celem działań ochronnych jest powstrzymanie procesu sukcesji oraz przywrócenie optymalnych warunków środowiskowych dla występowania wrzosu zwyczajnego.
3	5130 Zarośla jałowca pospolitego na murawach nawapiennych lub wrzosowiskach	Celem działań ochronnych jest zachowanie siedliska w obszarze oraz utrzymanie jego stanu zachowania w stanie co najmniej nie pogorszonym (U1 - stan niezadawalający).
4	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Gallio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Celem działań ochronnych jest zachowanie siedliska w obszarze oraz utrzymanie jego stanu zachowania w stanie co najmniej nie pogorszonym (U1 - stan niezadawalający) oraz eliminacja obcych gatunków inwazyjnych (czeremcha amerykańska).
5	*9110 Ciepłolubne dąbrowy (<i>Quercetalia pubescenti-petraeae</i>)	Celem działań ochronnych jest zachowanie siedliska w obszarze oraz utrzymanie jego stanu zachowania w stanie co najmniej nie pogorszonym (U1 - stan niezadawalający) Ponadto, celem działań ochronnych jest poprawa warunków świetlnych w dnie lasu, wzrost udziału w runie gatunków światło- i ciepłolubnych oraz powstrzymanie procesu grądowienia.
6	91T0 Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i> i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	Celem działań ochronnych jest zachowanie siedliska w obszarze oraz utrzymanie jego stanu zachowania w stanie co najmniej nie pogorszonym (U1 - stan niezadawalający).

Działania ochronne w obszarze Natura 2000 ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania w obszarze Natura 2000

Lp.	Przedmiot ochrony	Działania ochronne	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
Dotyczące ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania.				
1	2330 Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi	Przeciwdziałanie sukcesji, przywrócenie optymalnych warunków środowiskowych gatunkom typowym dla siedliska oraz stworzenie korzystniejszych warunków dla wystąpienia procesów eolicznych. Działanie polega na redukcji (wykarczowaniu) 100% samosiewów oraz podrostów drzew (brzoza i sosna) wraz z usunięciem i wywiezieniem pozyskanej biomasy poza obszar Natura 2000. Prace należy przeprowadzić w okresie wiosennym, przed rozwinięciem się liści, co zapobiegnie silnemu odnawianiu i rozrastaniu gatunków z szyjek korzeniowych. Karczowanie karp korzeniowych spowoduje odsłonięcie gleby, co będzie sprzyjać, rozwojowi muraw. Działanie należy wykonać w ciągu pierwszych 3 lat obowiązywania planu zadań ochronnych.	W granicach siedliska (zgodnie z załącznikiem nr 6 do zarządzenia). Gmina Siedlce, obręb 0007, działki ewidencyjne numer: 572/1, 574, 578, 579, 580, 581/1, 582/2, 583, 584 i 585.	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie na podstawie porozumienia zawartego z władającym gruntem.
2	4030 Suche wrzosowiska (<i>Calluno-Genistion, Pohlio-Callunion, Calluno-Arctostaphylion</i>)	Powstrzymanie procesu sukcesji i przywrócenie optymalnych warunków środowiskowych dla występowania wrzosu zwyczajnego. Działanie polega na redukcji (wykarczowaniu) 100% samosiewów oraz podrostów drzew (brzoza i sosna) wraz z usunięciem i wywiezieniem pozyskanej biomasy poza obszar Natura 2000. Prace należy przeprowadzić w okresie wiosennym, przed	W granicach siedliska (zgodnie z załącznikiem nr 6 do zarządzenia). Gmina Siedlce, obręb 0007, działki ewidencyjne numer: 572/1, 578, 579, 580, 582/1, 583 i 602.	

		rozwinięciem się liści, co zapobiegnie silnemu odnawianiu i rozrastaniu gatunków z szyjek korzeniowych. Karczowanie karp korzeniowych spowoduje odsłonięcie gleby, co będzie sprzyjać, rozwojowi wrzosowisk. Działanie należy wykonać w ciągu pierwszych 3 lat obowiązywania planu zadań ochronnych.		
3	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Zapobieganie rozprzestrzenianiu się obcych geograficznie gatunków w podszycie. Usuwanie 100% podrostu czeremchy amerykańskiej poprzez jej wyrwanie lub karczowanie. Zabieg należy przeprowadzić w okresie wiosennym, przed rozwinięciem się liści, co zapobiegnie silnemu odnawianiu i rozrastaniu gatunków z szyjek korzeniowych. Uzyskaną biomasę należy usunąć poza granice obszaru Natura 2000. Działanie należy wykonać w ciągu pierwszych 3 lat obowiązywania planu zadań ochronnych.	W granicach siedliska (zgodnie z załącznikiem nr 6 do zarządzenia). Gmina Siedlce, obręb 0007, działki ewidencyjne numer: 580, 750 i 751 (teren rezerwatu przyrody). Nadleśnictwo Siedlce, wydzielienia 150a,b oraz wydzielnia 151a,b (teren rezerwatu przyrody).	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie.
4	*91I0 Ciepłolubne dąbrowy (<i>Quercetalia pubescenti-petraeae</i>)	Poprawa warunków świetlnych w dnie lasu, wzrost udziału w runie gatunków światło- i ciepłolubnych oraz powstrzymanie procesu grądowienia. Działanie polega na redukcji około 60-70% podszyciu na powierzchni siedliska (1,77 ha). Działanie obejmuje usuwanie ekspansywnych gatunków rodzimego pochodzenia, w tym w szczególności graba, lipy i leszczyny. Dopuszcza się pozostawienie podrostu dębu i drzew owocowych przy czym ich zwarcie nie może przekroczyć wartości około 30-40%. Uzyskana masę należy wywieść poza obszar Natura 2000. Działanie należy wykonać w ciągu pierwszych 3 lat obowiązywania planu zadań ochronnych, w terminie od	W granicach siedliska (zgodnie z załącznikiem nr 6 do zarządzenia). Gmina Siedlce, obręb 0007, działki ewidencyjne numer: 750 i 751 (teren rezerwatu przyrody). Nadleśnictwo Siedlce, wydzielienia 150b i 151a (teren rezerwatu przyrody).	

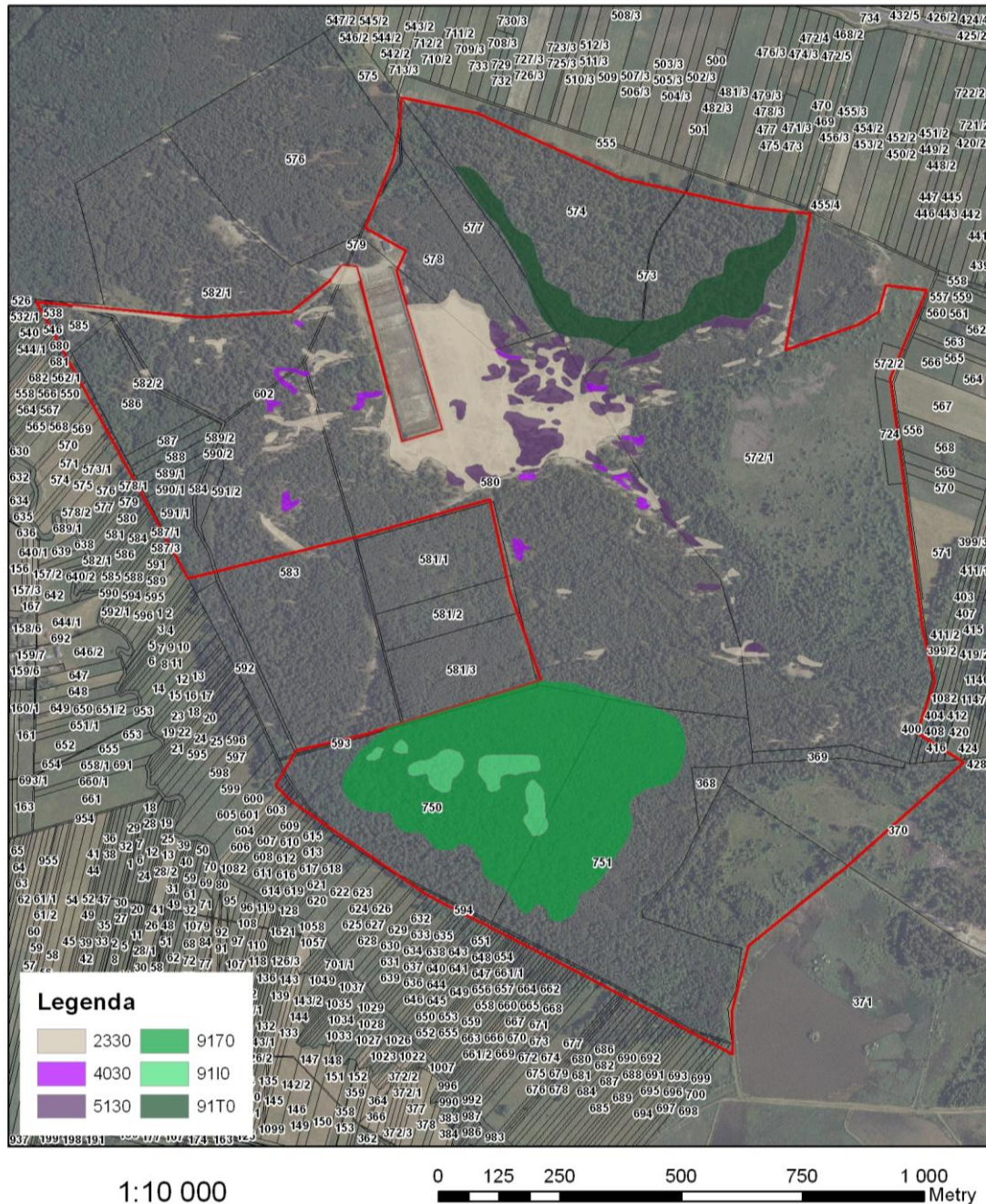

		15 września do 15 marca.		
5	91T0 Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i> i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	Przeciwdziałanie eutrofizacji siedliska. Działanie polega na ręcznym usuwaniu nadmiernych ilości martwego drewna powstałego w wyniku procesów naturalnych. Uzyskaną biomasę należy wywieźć poza obszar Natura 2000. Działanie należy wykonać w I i/lub IV kwartale roku, w ciągu pierwszych 3 lat obowiązywania planu zadań ochronnych.	W granicach siedliska (zgodnie z załącznikiem nr 6 do zarządzenia). Gmina Siedlce, obręb 0007, działki ewidencyjne numer: 572/1, 573, 574, 577 i 580.	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie na podstawie porozumienia z władającym lu gruntem.
6	91T0 Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i> i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	Zapobiegnięcie skutkowi zniszczenia fitocenoz leśnych poprzez wyłączenie partii szczytowych wydm z użytkowania rębego i trzebieżowego w trakcie obowiązywania planu zadań ochronnych (10 lat).	W granicach siedliska (zgodnie z załącznikiem nr 6 do zarządzenia). Gmina Siedlce, obręb 0007, działki ewidencyjne numer: 572/1, 573, 574, 577 i 580.	Starosta Powiatu Siedleckiego oraz władający gruntem na podstawie porozumienia z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Warszawie.
Dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych				
7	2330 Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi	Kontrola realizacji działania pod nazwą przeciwdziałanie sukcesji. Kontrolę należy przeprowadzić po realizacji tego działania, najpóźniej w 4 roku obowiązywania planu zadań ochronnych. Skuteczność wykonanego działania należy monitorować podczas prac związanych z oceną stanu zachowania przedmiotu ochrony.	W granicach siedliska (zgodnie z załącznikiem nr 6 do zarządzenia). Gmina Siedlce, obręb 0007, działki ewidencyjne numer: 572/1, 574, 578, 579, 580, 581/1, 582/2, 583, 584 i 585.	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie.
8		Ocena stanu zachowania przedmiotu ochrony. Monitoring należy przeprowadzić zgodnie z metodyką Państwowego Monitoringu Środowiska Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska dla siedliska 2330 w ciągu 3 lat od momentu ustanowienia planu zadań ochronnych, a następnie kontynuować co 3 lata.		
9	4030 Suche wrzosowiska (<i>Calluno-Genistion</i> , <i>Pohlio-Callunion</i> , <i>Calluno-Arctostaphylion</i>)	Kontrola realizacji działania pod nazwą powstrzymanie sukcesji. Monitoring należy przeprowadzić po realizacji tego zadania z zakresu ochrony czynnej, najpóźniej w 4 roku obowiązywania	W granicach siedliska (zgodnie z załącznikiem nr 6 do zarządzenia). Gmina Siedlce, obręb 0007, działki	

		planu zadań ochronnych. Skuteczność wykonanego działania należy monitorować podczas prac związanych z oceną stanu zachowania przedmiotu ochrony.	ewidencyjne numer: 572/1, 578, 579, 580, 582/1, 583 i 602.	
10	4030 Suche wrzosowiska (<i>Calluno-Genistion, Pohlio-Callunion, Calluno-Arctostaphylion</i>)	Ocena stanu zachowania przedmiotu ochrony. Monitoring należy przeprowadzić zgodnie z metodyką Państwowego Monitoringu Środowiska Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska dla siedliska 4030 w ciągu 3 lat od momentu ustanowienia planu zadań ochronnych, a następnie kontynuować co 3 lata.		Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie.
11	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>)	Kontrola realizacji działania pod nazwą zapobieganie rozprzestrzeniania się obcych geograficznie gatunków w podszycie. Monitoring należy przeprowadzić po realizacji tego zadania, najpóźniej w 4 roku obowiązywania planu zadań ochronnych. Skuteczność wykonanego działania należy monitorować podczas prac związanych z oceną stanu zachowania przedmiotu ochrony.	W granicach siedliska (zgodnie z załącznikiem nr 6 do zarządzenia). Gmina Siedlce, obręb 0007, działki ewidencyjne numer: 580, 750 i 751 (teren rezerwatu przyrody). Nadleśnictwo Siedlce, wydzielenia 150a,b oraz wydzielnia 151a,b.	
12		Ocena stanu ochrony przedmiotu ochrony. Monitoring należy wykonać zgodnie z metodyką Państwowego Monitoringu Środowiska Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ) dla siedliska 9160, jeśli do czasu zatwierdzenia i rozpoczęcia wdrażania planu zadań ochronnych nie zostanie taka opublikowana w podręczniku metodycznym GIOŚ dla siedliska 9170. Kontrole należy prowadzić co 5 lat od momentu ustanowienia planu zadań ochronnych.		
13	*9110 Ciepłolubne dąbrowy (<i>Quercetalia pubescenti-petraeae</i>)	Kontrola realizacji działania pod nazwą poprawa warunków świetlnych w runie. Monitoring należy przeprowadzić po realizacji tego zadania, najpóźniej w 4	W granicach siedliska (zgodnie z załącznikiem nr 6 do zarządzenia). Gmina Siedlce,	

		roku obowiązywania planu zadań ochronnych.	obręb 0007, działki ewidencyjne numer: 750 i 751 (teren rezerwatu przyrody).	
14		Ocena stanu zachowania przedmiotu ochrony. Monitoring należy wykonać zgodnie z metodyką Państwowego Monitoringu Środowiska Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska dla siedliska 91I0, co 5 lat od momentu ustanowienia planu zadań ochronnych.	Nadleśnictwo Siedlce, wydzielenia 150b i 151a.	
15	91T0 Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i> i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	Monitoring realizacji działań związanych z zapobiegnięciem skutkowi zniszczenia fitocenoz leśnych. Monitoring należy wykonywać co 5 lat od momentu ustanowienia planu zadań ochronnych.	W granicach siedliska (zgodnie z załącznikiem nr 6 do zarządzenia). Gmina Siedlce, obręb 0007, działki ewidencyjne numer: 572/1, 573, 574, 577 i 580.	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie.
16	91T0 Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i> i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	Ocena stanu zachowania przedmiotu ochrony. Monitoring należy wykonać zgodnie z metodyką Państwowego Monitoringu Środowiska Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska dla siedliska 91T0, co 5 lat od momentu ustanowienia planu zadań ochronnych.		
17	5130 Zarośla jałowca pospolitego na murawach nawapiennych lub wrzosowiskach	Ocena stanu zachowania przedmiotu ochrony. Monitoring należy przeprowadzić zgodnie z metodyką Państwowego Monitoringu Środowiska Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska dla siedliska 5130 w ciągu 3 lat od momentu ustanowienia planu zadań ochronnych, a następnie kontynuować co 3 lata.	W granicach siedliska (zgodnie z załącznikiem nr 6 do zarządzenia). Gmina Siedlce, obręb 0007, działki ewidencyjne numer: 572/1, 576, 574, 577, 578 i 580.	

Mapa działań ochronnych.

Uzasadnienie

Założeniem do opracowania projektu planu zadań ochronnych jest utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000, który to obowiązek wynika z art. 6 (1) dyrektywy siedliskowej (DYREKTYWA RADY 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory – Dz. U. UE. L 206 z 22.7.1992, z późn. zm.). Dokument ten tworzy ramy prawne do działania wszystkim podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

Obowiązek sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 wynika z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627, z późn. zm.). Kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, plan zadań ochronnych na okres 10 lat ustanawia w drodze aktu prawa miejscowego (w formie zarządzenia), właściwy terytorialnie regionalny dyrektor ochrony środowiska. Plan ten może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony tych siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt.

W przypadku omawianego obszaru Natura 2000 **Golobórz PLH140028**, zwanego dalej obszarem Natura 2000, za ustanowienie planu zadań ochronnych odpowiedzialny jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie. Projekt dokumentacji został sporządzony przez wyłonionego w trybie przetargu nieograniczonego wykonawcę – Biuro Badań, Monitoringu i Ochrony Przyrody „EcoFalk” Michał Falkowski, w ramach projektu POIS.05.03.00-00-285/10 „Projekty planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 zlokalizowanych na terenie województw kujawsko-pomorskiego i mazowieckiego”, którego beneficjentem jest Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J. i J. Śniadeckich w Bydgoszczy.

Tryb oraz zakres prac na potrzeby sporządzania projektu planu zadań ochronnych, określony został w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. Nr 34, poz. 186, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody, plan zadań ochronnych zawiera:

- 1) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
- 2) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- 3) cele działań ochronnych;
- 4) określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, w tym w szczególności działań dotyczących:
  - a) ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk,
  - b) monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów, o których mowa w pkt 3,
  - c) uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony;
- 5) jeśli jest taka potrzeba, wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
- 6) wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, planu ochrony dla części lub całości obszaru.

Zgodnie z art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody, sporządzający projekt planu zadań ochronnych winien umożliwić zainteresowanym osobom i podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, udział w pracach związanych ze sporządzaniem tego projektu, a także zapewnić możliwość udziału społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie projektu, na zasadach i w trybie określonym w art. 3 ust. 1 pkt 11 oraz art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235, z późn. zm.). Ponadto, w myśl art. 21 ust. 2 pkt 24 lit. a wyżej wymienionej ustawy, projekt planu zadań ochronnych zamieszcza się w publicznie dostępnych wykazach.

Zgodnie z art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. Nr 31, poz. 206, ze zm.) projekt planu zadań ochronnych wymaga uzgodnienia z właściwym terytorialnie wojewodą. Zgodnie z art. 131 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz art. 28 ust. 5 i art. 97 ust. 3 pkt 2 ustawy o ochronie przyrody, projekt planu zadań ochronnych może być poddany opiniowaniu przez regionalną radę ochrony przyrody.

Omawiany obszar Natura 2000, został zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (nr aktu normatywnego C(2010) 9669), opublikowaną w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej w dniu 8 lutego 2011 r., która została zastąpiona decyzją Komisji z dnia 7 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia siódmego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2013) 7358) (2013/741/UE) - Dz. U. UE. L. 350 z dnia 21 grudnia 2013 r.

Projekt planu zadań ochronnych sporządzono dla całego obszaru Natura 2000, bowiem nie stwierdzono występowania przesłanek o których mowa w art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody, to jest dla obszaru Natura 2000 ani jego części nie ustanowiono planu ochrony, na terenie obszaru Natura 2000 nie znajduje się park narodowy, rezerwat przyrody lub park krajobrazowy, dla których ustanowiono plan ochrony uwzględniający zakres, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody, na terenie obszaru Natura 2000 nie znajduje się park narodowy lub rezerwat przyrody, dla których ustanowiono zadania ochronne uwzględniające zakres, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody, obszar Natura 2000 nie znajduje się w obszarach morskich, obszar Natura 2000 nie pokrywa się w całości lub w części z obszarem będącym w zarządzie nadleśnictwa, dla którego ustanowiony plan urządzenia lasu uwzględnia zakres, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody.

W toku prac nad planem zadań ochronnych zweryfikowano informacje o obszarze Natura 2000 oraz ustalono jego granice według współrzędnych załamania granicy w układzie PL – 1992. Na podstawie danych zawartych w Standardowym Formularzu Danych (zwanym dalej SDF) oraz badań przeprowadzonych na potrzeby planu zadań ochronnych, zidentyfikowano przedmioty ochrony, którymi są: **2330 Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi**, **4030 Suche wrzosowiska (*Calluno-Genistion*, *Pohlio-Callunion*, *Calluno-Arctostaphylion*)**, **5130 Zarośla jałowca pospolitego na murawach nawapiennych lub wrzosowiskach**, **9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)**, ***9110 Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti-petraeae*)** oraz **91T0 Sosnowy bór chrobotkowy (*Cladonio-Pinetum* i chrobotkowa postać *Peucedano-Pinetum*)**.

Dokonana w trakcie prac terenowych ocena stanu zachowania przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 wykazała następujące:

- 1) Siedlisko 2330 pod względem fitosocjologicznym zalicza się do muraw szczotlichowych *Spergulo vernalis-Corynephorum*. Specyficzny wygląd tym luźnym, ubogim gatunkowo murawom nadają niskie, ciepło - i sucholubne kępkowe trawy, wśród których dominuje szczotlicha siwa. Pomiedzy kępami traw rosną drobne rośliny jednoroczne. Należą do nich, m.in.: sporek wiosenny i chroszcz nagołodygowy. Oprócz tego spotkać tu można byliny, do których należą: czerwiec trwałe i jasioniec piaskowy. Późniejsze stadia rozwojowe muraw cechuje obecność macierzanki piaskowej oraz traw: kostrzewy owczej i czerwonej oraz mietlicy pospolitej. Wykształca się tu również warstwa mszysta, której brak w stadiach inicjalnych, z dominującym płonikiem włosistym. Z uwagi jednak na ekspansję krzewów i podrostu drzew, w wyniku której zakłócone zostało występowanie procesów eolicznych, zmniejszona została powierzchnia siedliska (występowanie gatunków roślin charakterystycznych) na stanowisku, stan zachowania siedliska oceniono jako zły (U2).
- 2) W stosunku do siedliska 4030 stwierdzono, iż w obrębie obszaru występują kadłubowe wrzosowiska janowcowe *Calluno-Genistetum*, cechujące się strukturą dwuwarstwową. W wyższej warstwie dominują krzewinki wrzosu zwyczajnego, drugą warstwę budują niskie pokrojowo rośliny, takie jak: jastrzębiec kosmaczek, mietlica pospolita, nawłoc pospolita i turzyca wrzosowiskowa. Wysokość wrzosowisk w najlepiej zachowanych płatach waha się od 20 do 40 cm, przy zwarciu dochodzącym do 90%. Z uwagi na ekspansję krzewów i podrostu drzew, pokrycie wrzosu zwyczajnego oraz jego strukturę, stan zachowania siedliska oceniono jako zły (U2).
- 3) Siedlisko 5130 w granicach obszaru Natura 2000 występuje na murawach napiaskowych, posiadających znaczny udział wrzosu i tym samym nawiązuje do zbiorowisk wrzosowiskowych z rzędu *Calluno-Ulicetalia*. Występują tu zarówno zwarte zarośla, mniejsze lub większe kępy jak również pojedyncze jałowce. Wysokość najwyższych krzewów dochodzi do około 3,5-4 m wysokości. Występują tu wszystkie fazy sukcesji jak: rozrastanie się krzewów jałowca, rozrywanie darni, odsłanianie gleby i tworzenie wolnej niszy, wykształcanie się i łączenie oszyjków wokół krzewów jałowca, akumulacja i dekompozycja igliwia, izolacja podnóża macierzystego krzewu przez młode jałowce oraz zamieranie starych osobników. Z uwagi na brak charakterystycznej dla siedliska kombinacji gatunków muraw/wrzosowisk stan zachowania siedliska oceniono jako niezadawalający (U1).
- 4) W obszarze Natura 2000 stwierdzono trzy zróżnicowane siedliskowo i wilgotnościowo postacie siedliska 9170 w randze podzespołów (grąd typowy *Tilio-Carpinetum typicum*, midownikowy *Tilio-Carpinetum melittetosum* oraz trzcinnikowy *Tilio-Carpinetum calamagrostietosum*). Najszerzej rozpowszechnionym jest grąd typowy *Tilio-Carpinetum typicum*. Drzewostany tworzą dąb szypułkowy i/lub sztucznie wprowadzona sosna zwyczajna. Gatunkami domieszkowymi są: grab, lipa drobnolistna, klony – zwyczajny i jawor oraz brzoza brodawkowata. Lokalnie, w miejscach wilgotnych pojawia się wiąz szypułkowy. Warstwę krzewów tworzy głównie leszczyna zwyczajna oraz odnawiający się grab. Runo w zależności od żyzności i wilgotności gleby, wieku i zróżnicowania przestrzennego drzewostanu oraz warunków świetlnych wykazuje znaczne zróżnicowanie tak pod względem składu gatunkowego jak i struktury. Z gatunków typowych dla grądów występują tu m.in.: gwiazdnica wielkokwiatowa, gajowiec żółty, groszek wiosenny, kokoryczka wielkokwiatowa, kostrzewa olbrzymia, miodunka ćma, nercznica samcza, perłówka zwiśla, podagrycznik zwyczajny, przytulia Schultesa, turzyca palczasta i zawilec gajowy. Warstwa mszysta grądów jest słabo rozwinięta, a jej zwarcie nie przekracza 10%. W ramach oceny stanu zachowania siedliska, szczególnej analizie poddano wskaźnik oceniający występowanie naturalnego odnowienia drzewostanu. Zgodnie z definicją „wskaźnik wyraża obecność odnowienia naturalnego, zwłaszcza powstającego spontanicznie, a nie inicjowanego w wyniku zabiegów hodowlanych. Brak odnowienia nie powinien być traktowany jako kardynalna przyczyna obniżenia oceny 'struktury i funkcji' – może być związany z określoną fazą rozwoju

drzewostanu, a niekoniecznie musi świadczyć o zakłóceniu procesów odnawiania się drzew”². W runie grądów występujących w obszarze Natura 2000 licznie występują siewki wspomnianych wcześniej gatunków drzew charakterystycznych dla lasów grądowych tj. graba, lipy drobnolistnej, klonu - zwyczajnego i jawora. Podkreślenia wymaga fakt, iż zidentyfikowane płaty grądów znajdują się na terenie rezerwatu przyrody, który chroni m.in. naturalne procesy przyrodnicze. Badania naukowe prowadzone w tego typu obiektach dowodzą³, że w przypadku grądów dynamiczne procesy naturalnego odnowienia następują po fazie terminalnej drzewostanu, a jednym z etapów regeneracji lasu, czasami trwającym dziesiątki lat, jest tzw. faza graba hamująca rozwój dębu. Biorąc powyższe pod uwagę oraz znaczne zasoby w glebie „banku genów” (o czym świadczą liczne siewki drzew liściastych), wskaźnik - naturalne odnowienie drzewostanu oceniono jako właściwy FV, w związku z czym nie zachodzi potrzeba wprowadzania sztucznego odnawiania drzewostanu w granicach omawianego siedliska. Z uwagi na pojawiające się miejscami w podszycie i runie ekspansywne gatunki obce, wiek drzewostanu oraz niewystarczający udział martwego drewna, stan zachowania siedliska oceniono jako niezadawalający (U1).

- 5) Zgodnie z SDF obowiązującym do czasu przystąpienia do sporządzenia planu zadań ochronnych, siedlisko 9110 wymieniane było jako nieistotne (oznaczone literą D). W trakcie prac terenowych stwierdzono jednak, iż w obrębie obszaru Natura 2000 występują reprezentatywne płaty dąbrowy świetlistej, z bogatym w gatunki chronione i zagrożone runem. Siedlisko reprezentują trzy- i czterowarstwowe zbiorowiska leśne. Drzewostan tworzą dąb bezszypułkowy, sosna i grab. Podszyt, oprócz podrostu ww. gatunków drzew, buduje przede wszystkim leszczyna. Runo w miejscach nasłonecznionych jest bujne i zróżnicowane pod względem gatunkowym. Liczną grupę stanowią gatunki charakterystyczne dla zespołu *Potentillo albae-Quercetum* oraz wyższych jednostek syntaksonomicznych – związku *Potentillo albae-Quercion petraeae* i rzędu *Quercetalia pubescenti-petraeae*. Należą do nich: bukwica zwyczajna, dziurawiec skapolistny, miodownik melisowaty, pierwiosnka lekarska, pięciornik biały, przytulia północna, sierpik barwierski i turzyca pagórkowa. Towarzyszą im gatunki charakterystyczne dla klasy *Querco-Fagetea* i związku *Fagetalia sylvaticae*. Istotnym elementem runa dąbrów są światłolubne gatunki związane z okrajkami klasy *Trifolio-Geranietea sanguinei*, m.in.: bodziszek czerwony, czyścica storzyszek, gorysz siny, groszek czerniejący, przytulia pospolita, przytulia właściwa, pszeniec gajowy, rozchodnik wielki i traganek szerokolistny. Z gatunków towarzyszących znaczący udział w runie ma m.in.: konwalia majowa i orlica pospolita. Pod względem fitosocjologicznym płaty świetlistej dąbrowy *Potentillo albae-Quercetum* występujące w obszarze Natura 2000 reprezentują odmianę mazowiecko-małopolską. Stan zachowania siedliska z uwagi na zwanie podszyciu, które zacieńając runo wpływa negatywnie na gatunki światło- i ciepłolubne oceniono jako niezadawalający (U1).

Biorąc powyższe pod uwagę, pismem znak: WPN-II.6320.38.2014.AA z dnia 28 lipca 2014 r., Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie zwrócił się do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z wnioskiem o wszczęcie procedury w sprawie wprowadzenia zmian w dokumentacji dla obszaru Natura 2000, co znalazło swoje odzwierciedlenie w zapisach SDF.

- 6) Siedlisko 91T0 na terenie obszaru Natura 2000 stanowi chrobotkową postać *Peucedano-Pinetum*, wykształconą na zwydmionych piaskach eolicznych. Drzewostan jest zasadniczo jednogatunkowy (sosnowy), wielopiętrowy, o niskiej bonitacji. Pojedynczo występuje brzoza brodawkowata. Dominują tu drzewostany 60-80 letnie, choć poszczególne drzewa reprezentują wszystkie klasy wieku. Warstwa krzewów bardzo słabo rozwinięta, z udziałem jałowca, podrostu brzozy i sosny. W warstwie runa występują m.in.: konwalia majowa, pszeniec zwyczajny, borówka czernica, wrzos, borówka brusznica, śmiałek pogięty, kostrzewa owcza i kilka innych gatunków. Warstwa mszysto-porostowa bardzo dobrze rozwinięta,

² Pawlaczyk P. 2012. 9160 Grąd subatlantycki (*Stellario-Carpinetum*). W: Mróz W. (red.) 2012. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część III; ss. 253-271. GIOŚ, Warszawa.

³ Faliński J. B. 2001. Przewodnik do długoterminowych badań ekologicznych. Vademecum Geobotanicum. Wyd. Nauk. PWN. Warszawa.

budowana głównie przez mchy (porosty stanowią nie więcej niż 30-40 % pokrycia). Rosną tu m.in. chrobotki: widlasty, leśny i reniferowy. Z uwagi na występowanie i stan populacji chrobotków, ogólny stosunek pokrycia porostów i mchów do pokrycia roślin naczyniowych, zalegające w dnie lasu martwe drewno oraz wiek drzewostanów stan zachowania siedliska oceniono jako niezadawalający (U1).

Posługując się symbolami kodów zagrożeń (zgodnymi z „Listą referencyjną zagrożeń, presji i działań stanowiącą załącznik 5 do Instrukcji wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000 wersja 2012.1”, opracowaną przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, dostępną pod adresem internetowym <http://natura2000.gdos.gov.pl/strona/nowy-element-3>), zdefiniowano zagrożenia dla przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000, zapisując je w kolejności alfabetycznej symbolu, w opisie wskazując ich zakres:

- 1) Wśród zagrożeń istniejących dla siedlisk 2330 i 4030 wymieniono zmianę składu gatunkowego (sukcesję), związaną z ekspansją sosny i brzozy, a tym samym odtwarzaniem się klimaksowych zbiorowisk roślinnych, to jest borów sosnowych, ograniczeniem powierzchni siedlisk oraz zaburzeniem procesów/warunków do ich występowania. Zagrożeń potencjalnych dla ww. siedlisk nie wyróżniono.
- 2) Nie wyróżniono zagrożeń istniejących dla siedliska 5310, wśród potencjalnych zagrożeń wymienia się natomiast sukcesję.
- 3) Wśród zagrożeń istniejących dla siedliska 9170 wskazano obecność obcych gatunków inwazyjnych (niewielką ilość czeremchy amerykańskiej). Do potencjalnych zagrożeń zalicza się natomiast zawleczenie choroby (patogeny mikrobowe) oraz szkody wyrządzone przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną), polegające na zgrzaniu młodych drzew hamując lub eliminując tym samym proces naturalnego odnowienia.
- 4) Wśród zagrożeń istniejących dla siedliska 91I0 wymieniono zmianę składu gatunkowego, tj. regenerację roślinności grądowej (głównie graba i leszczyzny), której wynikiem są zmiany warunków świetlnych w runie, a co za tym idzie ograniczenie lub zanik gatunków charakterystycznych dla siedliska. Do zagrożeń potencjalnych zalicza się natomiast zawleczenie choroby (patogeny mikrobowe).
- 5) Wśród zagrożeń istniejących dla siedliska 91T0 wymieniono prowadzenie prac związanych z gospodarowaniem w drzewostanie oraz procesy związane z eutrofizacją siedliska. Do zagrożeń potencjalnych zalicza się natomiast zmianę składu gatunkowego (sukcesję), polegającą na zaniku warstwy porostowej i zastąpieniu jej przez warstwę mszysto-krzewinkową, krzewinkową lub trawiastą.

Analizując występujące w obszarze zagrożenia oraz ich charakter, ustalono następujące cele zadań ochronnych:

- 1) W stosunku do siedliska 2330 jest to utrzymanie siedliska w obszarze oraz poprawa jego stanu zachowania z U2 (stan zły) na U1 (stan niezadawalający). Ponadto, celem działań ochronnych jest powstrzymanie procesu sukcesji, przywrócenie optymalnych warunków środowiskowych gatunkom typowym dla siedliska oraz stworzenie korzystniejszych warunków dla wystąpienia procesów eolicznych. Poprawa warunków dla występowania siedliska w chwili obecnej jest łatwa i w krótkim czasie wpłynie pozytywnie na jego stan ochrony, w związku z czym osiągnięcie nakreślonego celu zadań ochronnych, w perspektywie obowiązywania nienajlepszego planu zadań ochronnych jest realne.
- 2) W stosunku do siedliska 4030 jest utrzymanie siedliska w obszarze oraz poprawa jego stanu zachowania z U2 (stan zły) na U1 (stan niezadawalający). Ponadto, celem działań ochronnych jest powstrzymanie procesu sukcesji oraz przywrócenie optymalnych warunków środowiskowych dla występowania wrzosu zwyczajnego. Renaturyzacja siedliska w chwili obecnej jest łatwa i w krótkim czasie poprawi stan ochrony siedliska. W związku z czym osiągnięcie nakreślonego celu zadań ochronnych w perspektywie obowiązywania nienajlepszego planu zadań ochronnych wydaje się być realne.
- 3) W stosunku do siedliska 5130 jest to zachowanie siedliska w obszarze oraz utrzymanie jego stanu zachowania w stanie co najmniej nie pogorszonym (U1 - stan niezadawalający).

Siedlisko charakteryzuje się niezadowalającym stanem zachowania, ze względu na odbiegający od wzorca skład występujących tu „gatunków charakterystycznych muraw/wrzosowisk”. Należy zaznaczyć, iż nie ma możliwości wykonania działań, które pozwoliłyby na zmianę tego stanu rzeczy. Dlatego też, celem planu zadań ochronnych jest utrzymanie minimum obecnego stanu zachowania siedliska, który to w perspektywie obowiązywania dokumentu uznaje się za realny.

- 4) W stosunku do siedliska 9170 jest zachowanie siedliska w obszarze oraz utrzymanie jego stanu zachowania w stanie co najmniej nie pogorszonym (U1 - stan niezadawalający) oraz eliminacja obcych gatunków inwazyjnych (czeremcha amerykańska). Siedlisko charakteryzuje się ogólnie dobrym stanem zachowania pomimo obecności sosny w części drzewostanów i mniejszymi zasobami martwego drewna. Biorąc pod uwagę starzenie się sosny (większość drzew ok 140 lat) i jej stopniowe wydzielanie się z drzewostanu oraz wzrost zapasu martwego drewna w wyniku wieloletniej ochrony rezerwatowej, działania ochronne ograniczono jedynie do profilaktycznego usuwania czeremchy amerykańskiej.
- 5) W stosunku do siedliska 9110 jest to zachowanie siedliska w obszarze oraz utrzymanie jego stanu zachowania w stanie co najmniej nie pogorszonym (U1 - stan niezadawalający). Zmniejszenie zwarcia podszytu w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych spowoduje wzrost udziału w runie gatunków światło- i ciepłolubnych oraz powstrzymanie procesu grądowienia. Z uwagi na fakt, iż wspomniany powyżej wskaźnik „zwarcie podszytu” jest wskaźnikiem obniżającym ocenę ogólną stanu zachowania siedliska w obszarze (U1), osiągnięcie nakreślonego niniejszym dokumentem planistycznym celu wydaje się być realne.
- 6) W stosunku do siedliska 91T0 jest to zachowanie siedliska w obszarze oraz utrzymanie jego stanu zachowania w stanie co najmniej nie pogorszonym (U1 - stan niezadawalający). Redukcja ilości zalegającego w dnie lasu martwego drewna oraz wyłączenie z użytkowania niektórych fragmentów lasu na szczytach wydmy (w granicach siedliska), a tym samym ochrona warstwy mszysto – porostowej, powinny przyczynić się do zachowania siedliska w stanie nie pogorszonym, a co za tym idzie do osiągnięcia celu nakreślonego planem zadań ochronnych. Z uwagi jednak na fakt, iż jednymi z kardynalnych wskaźników metodyki oceny stanu zachowania siedliska jest wiek drzewostanu, osiągnięcie właściwego stanu ochrony (FV) w trakcie obowiązywania niniejszego dokumentu jest praktycznie niemożliwe.

Biorąc powyższe pod uwagę, w ramach planu zadań ochronnych zaplanowano następujące zadania ochronne:

- 1) Dla siedliska 2330 zaplanowano prace z zakresu ochrony czynnej, polegające na redukcji 100% samosiewów i podrostów drzew (brzoza i sosna) wraz z usunięciem i wywiezieniem pozyskanej biomasy poza obszar Natura 2000. Karczowanie karp korzeniowych spowoduje odsłonięcie gleby, co będzie sprzyjać rozwojowi muraw.
- 2) Dla siedliska 4030, podobnie jak w przypadku siedliska 2330 zaplanowano prace z zakresu ochrony czynnej, polegające na redukcji 100% samosiewów i podrostów drzew (brzoza i sosna) wraz z usunięciem i wywiezieniem pozyskanej biomasy poza obszar Natura 2000. Karczowanie karp korzeniowych spowoduje odsłonięcie gleby, co będzie sprzyjać rozwojowi wrzosowisk.
- 3) Dla siedliska 9170 zaplanowano prace z zakresu ochrony czynnej, polegające na zapobieganiu rozprzestrzenianiu się gatunków obcych geograficznie, poprzez usunięcie 100% podrostu czeremchy amerykańskiej. W ramach prac nad planem zadań ochronnych analizowano również konieczność przeprowadzenia działań polegających na zmniejszeniu udziału sosny w siedlisku oraz konieczności zastosowania sztucznej przebudowy drzewostanu (tj. sztucznym wprowadzeniu takich gatunków jak dąb, lipa, graba). Wskazać tu jednak należy, iż w przypadku omawianego obszaru Natura 2000 udział sosny w siedlisku przyrodniczym jakim jest grąd, rozpatrywany był w kontekście całego zajmowanego przez niego arealu. Ponadto, kwestie podjęcia działań ochronnych należało rozpatrywać zarówno w kontekście lokalnych uwarunkowań przyrodniczych, jak i bilansu potencjalnych zysków lub strat z punktu widzenia ochrony przedmiotu ochrony obszaru Natura 2000 i celów ochrony rezerwatu przyrody. Jak już wcześniej wspomniano, w wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji, na terenie obszaru Natura 2000 stwierdzono występowanie trzech zróżnicowanych siedliskowo i wilgotnościowo

postaci grądów w randze podzespołów: grąd typowy *Tilio-Carpinetum typicum*, grąd midownikowy *Tilio-Carpinetum melittetosum* (nawiązujący składem gatunkowym do świetlistych dąbrów i przenikający się z nimi przestrzennie) oraz grąd trzcinnikowy *Tilio-Carpinetum calamagrostietosum* nawiązujący strukturą i składem gatunkowym do borów mieszanych (odpowiadających typowi LMśw). W przypadku tego ostatniego naturalnym składnikiem drzewostanu poza naturalnym zasięgiem świerka, jest sosna zwyczajna. Wiek 140 lat jaki osiągnęła sosna w wydzieleniach 150b i 151b nie jest krytycznym dla tego gatunku. Na dzień dzisiejszy sosna gwałtownie nie ustępuje i nie zidentyfikowano sytuacji wskazujących, aby miało to nastąpić w ciągu 10 lat obowiązywania dokumentu. Również, nie należy się spodziewać, że w ciągu tego czasu nastąpi całkowity rozpad drzewostanu. W polskich lasach mamy bardzo rzadko do czynienia ze starzejącym się drzewostanem, w którym jest szansa na wystąpienie wszystkich stadiów rozkładu martwego drewna, jak również odpowiedniej jego ilości w przeliczeniu na 1 ha lasu. Procesy te obserwuje się jedynie w rezerwatach ścisłych, z flagowym rezerwatem ścisłym w Białowieskim Parku Narodowym. Przeciwnie jest z procesami regeneracji, które można zaobserwować w lasach gospodarczych niemal w każdym Nadleśnictwie. Dlatego też, tak dużą wagę w tworzonym planie zadań ochronnych przywiązano do stworzenia warunków dla kształtowania starodrzewu oraz wzrostu zapasu martwego drewna, czynników będących jednymi z najważniejszych elementów przyrodniczych rezerwatu. Jeśli nawet z przyczyn katastroficznych nastąpi masowe wymieranie sosny w obszarze Natura 2000 i rezerwacie, to niewątpliwie proces jej rozkładu będzie trwał dziesiątkami lat, a tym samym cel ochrony będzie nadal aktualny. Uznano tu bowiem, że o wiele ważniejsze dla stanu siedliska przyrodniczego jakim jest grąd będzie martwe drewno i dojrzały drzewostan osiągający fazę terminalną. Zachodzące naturalne procesy, takie jak: starzenie się i rozpad drzewostanu, ustępowanie sosny, fluktuacje w składzie gatunkowym i liczebności (zwłaszcza gatunków związanych ekologicznie z martwym drewnem), mikrosukcesja zachodząca na martwym drewnie, regeneracja roślinności na drodze spontanicznej sukcesji wtórnej to bez wątpienia najważniejszy cel w ochronie grądów w omawianym obszarze Natura 2000. Warto podkreślić, iż w chwili obecnej rosnąca tu sosna nie wpływa w widoczny i mierzalny negatywny sposób na siedlisko przyrodnicze jakim jest grąd. W perspektywie nadchodzących kolejnych dziesięcioleci będzie postępować powolne starzenie się drzewostanu i wzrost zapasu martwego drewna we wszystkich fazach rozkładu kłody stojącej i leżącej. Przybędzie gatunków związanych z martwym drewnem (m.in. dziuplaki, ksylofagi, grzyby), inne zwiększą swoją liczebność, a tym samym nastąpi wzrost różnorodności biologicznej i mozaikowości mikro przestrzeni we wszystkich warstwach lasu. Dodatkowym aspektem, przemawiającym za odstąpieniem od redukcji udziału sosny w drzewostanie jest fakt, iż w wyniku usunięcia sosny, zwłaszcza tej 140-letniej, uzyska się dłuższe o dużej masie, których zrywka doprowadzi do zniszczenia runa i gleby, a tym samym pogorszenia oceny wielu innych wskaźników metodyki stanu zachowania siedliska (m.in. zniszczenie runa i gleby związane z pozyskaniem drewna). Biorąc powyższe pod uwagę, stwierdzono, iż w przypadku obszaru Natura 2000 występuje bark potrzeby wykonywania zadań z zakresu ochrony czynnej polegających na usuwaniu sosny i sztucznej przebudowie drzewostanu.

- 4) Dla siedliska 91I0 zaplanowano prace z zakresu ochrony czynnej, polegające na poprawie warunków świetlnych w runie poprzez redukcję około 60-70% podszytu. Podobnie jak w przypadku siedliska 9170, analizie poddano również konieczność redukcji udziału sosny w drzewostanie. Uznano jednak, że dodatkowy zabieg, polegający na usunięciu sosny spowodowałby znaczne rozluźnienie drzewostanu i dodatkowy, znaczący wzrost natężenia światła. W efekcie, nagły wzrost oświetlenia runa mógłby zamiast oczekiwanego rozwoju ilościowego i jakościowego gatunków światło- i ciepłolubnych spowodować ekspansję jeżyn lub/i traw szerokolistnych lub gwałtowną regenerację leszczyny. Biorąc powyższe pod uwagę oraz fakt, iż sosna jest naturalnym składnikiem drzewostanów w ciepłolubnych dąbrowach, uznano, że nie ma potrzeby definiowania zadań polegających na usuwaniu ww. gatunku.
- 5) W stosunku do siedliska 91T0 zaplanowano prace z zakresu działań ochrony czynnej polegających na redukcji nadmiernej ilości zalegającego na dnie lasu martwego drewna, których celem jest minimalizacja procesu eutrofizacji oraz zmiany składu gatunkowego

siedliska. Całkowite wyeliminowanie wyżej wymienionego zagrożenia, z uwagi na zlokalizowany w sąsiedztwie szlak komunikacyjny (droga A2) oraz związany z nim prawdopodobny negatywny wpływ opadu związków siarki, azotu i fosforu, nie jest możliwe. W ramach działań związanych z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania, zaplanowano działanie zapobiegające zniszczeniu fitocenozy leśnych poprzez wyłączenie części drzewostanu, rosnącego w granicach siedliska, z prowadzenia gospodarki leśnej z uwagi na ochronę warstwy mszysto-porostowej. Wskazać tu należy, iż zgodnie z obowiązującym Uproszczonym Planem Urządzenia Lasu na lata 2009 - 2018 (dalej zwanym UPUL) w wydzieleniach 2c i 2b, w granicach siedliska, zaplanowano rębnie I zupełną. Realizacja tego zadania spowodowałaby utratę blisko 50% siedliska. Dlatego też, biorąc powyższe pod uwagę oraz zapisy art. 28 ust. 10 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody, zgodnie z którym plan zadań ochronnych zawiera wskazania wyłącznie do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, zdefiniowano zadania ochronne w załączniku nr 5 do zarządzenia.

- 6) Zaplanowany w ramach planu zadań ochronnych regularny monitoring siedlisk przyrodniczych pozwoli na ocenę stanu ochrony oraz skuteczności działań ochronnych.

Z uwagi na fakt, iż w ramach prac nad planem zadań ochronnych, stanowiska przedmiotów ochrony rozpoznane zostały w stopniu wystarczającym, odstąpiono od definiowania zadań z zakresu uzupełniania wiedzy. Miejsce realizacji działań ochronnych w obszarze Natura 2000 wskazano zgodnie z podziałem ewidencyjnym działek oraz zasięgami wydzieleń leśnych wyodrębnionych w Planie Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Siedlce na lata 2006-2015. Planowane w ramach planu zadań ochronnych zadania ochronne, w trybie roboczym zostały przedstawione jednostkom skarbu państwa zarządzającym gruntem w granicach obszaru Natura 2000 (Nadleśnictwo Siedlce) lub sąsiadującym z nim (Stołeczny Zarząd Infrastruktury Sekcja Ochrony Środowiska).

Analiza dokumentów planistycznych wyszczególnionych w art. 28 ust. 10 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody (w tym między innymi: miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Siedlce, brak miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wiśniew), nie wykazała konieczności formułowania wskazań do wprowadzania zmiany ich zapisów. Jednocześnie, nie stwierdzono występowania przesłanek do zmiany granic obszaru oraz nie stwierdzono przesłanek do sporządzenia planu ochrony dla obszaru Natura 2000. Plan zadań ochronnych oraz zaplanowane w nim działania uznano za wystarczającą ochronę dla przedmiotów ochrony obszaru, zapewniającą jego integralność oraz spójność Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000.

Istotnym elementem procesu planistycznego są konsultacje społeczne. Obowiązek ich przeprowadzenia wynika z art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. W ramach procedury opracowania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, zgodnie z § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 zamieszczono obwieszczenie o zamiarze przystąpienia do opracowania planu zadań ochronnych, które od 7 marca 2013 r. zostało zawarte w Biuletynie Informacji Publicznej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie oraz wywieszono na tablicy ogłoszeń urzędu. Ponadto, informacja ta została umieszczona na stronie projektu www.projektnatura.utp.edu.pl. Następnie, obwieszczeniem z dnia 17 czerwca 2013 r., opublikowanym w prasie (Gazeta Wyborcza Nr 154.7883/2013), poinformowano o przystąpieniu do sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 oraz o możliwości składania uwag i wniosków do projektu planu zadań ochronnych przez okres 21 dni, od 10 lipca 2014 r. Ponadto, obwieszczenie o przystąpieniu do sporządzenia planu zadań ochronnych zamieszczono w Biuletynie Informacji Publicznej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie, wywieszono na tablicy ogłoszeń urzędu oraz urzędów administracji

samorządowej, a także na stronie internetowej projektu www.projektnatura.utp.edu.pl. W przewidzianym na składanie uwag i wniosków terminie 21 dni nie zgłoszono uwag.

W trakcie procesu sporządzania planu zadań ochronnych, w dniu 17 września i 9 października 2013 r. w Zajeździe Chodowiak w Chodowie, zorganizowano spotkania dyskusyjne z udziałem Zespołu Lokalnej Współpracy. W spotkaniach wzięli udział przedstawiciele: Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy, Wykonawcy projektu dokumentacji, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie, Nadleśnictwa Siedlce, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie. Na spotkaniu poinformowano, iż osoby bądź instytucje zainteresowane uczestnictwem w pracach mogą zgłaszać chęć udziału w procesie tworzenia planu zadań ochronnych poprzez bezpośredni kontakt z koordynatorem i wykonawcą projektu oraz Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Warszawie.

Wyniki prac nad projektem zostały ujęte w stabelaryzowanym dokumencie pod nazwą „Dokumentacja planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 Gołobórz PLH140028”, który posłużył jako materiał wyjściowy do opracowania projektu planu zadań ochronnych w formie projektu zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 11 oraz art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie obwieszczeniem znak: WPN-II.6320.1.2015.AA z dnia 14 stycznia 2015 r., zawiadomił o wyłożeniu do publicznego wglądu projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (projektu zarządzenia) oraz poinformował o możliwości złożenia uwag i wniosków do dokumentu w terminie 21 dni, tj. do 5 lutego 2015 r. Obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie zostało opublikowane w prasie o zasięgu krajowym (Nasz Dziennik Nr 10/5154 z dnia 14 stycznia 2015 r.), umieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej i na stronie internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie oraz wywieszone na tablicy ogłoszeń urzędu i urzędach administracji samorządowej. Informację o wyłożeniu do publicznego wglądu projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, za pośrednictwem poczty elektronicznej, wysłano między innymi do: Urzędu Miasta Siedlce, Urzędu Gminy Siedlce, Urzędu Gminy Wiśniew, Starostwa Powiatowego w Siedlcach, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie, Nadleśnictwa Siedlce, Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie oraz Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Ponadto, informację o wyłożeniu projektu zarządzenia do publicznego wglądu wysłano do stowarzyszeń: Klub Przyrodników, Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody "Salamandra", Centrum Ochrony Mokradeł, Towarzystwo Przyrodnicze Bocian oraz Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków.

W myśl art. 39 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, organ opracowujący projekt dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa, podaje do publicznej wiadomości informację o możliwościach zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy, do której należą założenia lub projekt dokumentu oraz wymagane przez przepisy załączniki. W przypadku omawianego obszaru Natura 2000 założenia do niniejszego dokumentu planistycznego zostały udostępnione wraz z wspomnianym wcześniej obwieszczeniem w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu zadań ochronnych, zaś projekt dokumentu wraz z wymaganymi załącznikami (zgodnie z art., 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody) został udostępniony wraz z obwieszczeniem w sprawie wyłożenia do publicznego wglądu projektu planu zadań ochronnych. „Dokumentacja planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 Gołobórz PLH140028”, dostępna jest do wglądu w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie.

W trakcie udziału społeczeństwa, zgłoszono następujące uwagi i wnioski do projektu planu zadań ochronnych:

Imię i nazwisko (nazwa instytucji)	Data wpływu uwag do urzędu (dd.mm.rrrr)	Treść uwagi	Sposób rozpatrzenia	Uwagi

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 został pozytywnie zaopiniowany przez Regionalną Radę Ochrony Przyrody w Warszawie, co znalazło swoje odzwierciedlenie w wynikach głosowania elektronicznego (.....) w dniach .....2014 r. (WPN-I-0021.....2014.MS).

Na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie, Wojewoda Mazowiecki pismem znak: ..... z dnia ..... r. uzgodnił projekt zarządzenia.